

NUMERIC

Apibrėžimai

prieiga (ISO 5127)

teisė, galimybė ar priemonės informacijai gauti.

prieigos kontrolė (NEDLIB)

vartotojų teisių ir publikacijos prieigos taisyklių bei sąlygų patikrinimas.

archyvas (Pierce-Moses)

organizacijos padalinys, atsakingas už organizacijos išliekamąją vertę pasižyminčių dokumentų priežiūrą. Organizacija, kaupianti individų, šeimų ir organizacijų dokumentus.

archyvas (ISO 5127)

organizacija ar jos dalis, atsakinga už archyvinių dokumentų atranką, komplektavimą, išsaugojimą ir prieigos teikimą.

archyvinis vienetas (ISO 5127)

pavienis dokumentas ar jų komplektas archyve, traktuojamas kaip atskiras vienetas.

archyviniai dokumentai (adapted from ISO 5127)

vienodos kilmės dokumentai, sukaupti individo ar organizacijos veiklos eigoje ir išsaugoti dėl jų išliekamosios vertės.

straipsnis (ISO 5127)

nepriklausomas tekstas, sudarantis publikacijos dalį.

artefaktas (ODLIS)

objektas, sukurtas ar pakeistas vieno ar daugiau asmenų darbo dėka (neįskaitant replikų), skirtingai nuo gamtos sukurtų objektų. Objektai, turintys estetinę vertę, traktuojami kaip meno kūriniai.

garso įrašas (ODLIS)

bet kokia laikmena, kurioje įrašytas garsas, atgaminamas mechaniniu ar elektroniniu būdu, įskaitant fonografo įrašus (plokšteles), magnetines juostas, kompaktines plokšteles.

garsinis regimasis dokumentas (LST ISO 2789:2007)

dokumentas, kuriame ypač reikšmingas yra garsas ir (arba) vaizdas ir kuriam naudoti reikalinga speciali žiūrėjimo ir (arba) klausymo įranga.

1 Pritaikyta iš ISO 5127:2001.
pastaba

2 pastaba Tai apima tokius garsinius dokumentus, kaip plokštelės, magnetofono juostos, kasetės, kompaktiniai garsiniai diskai, skaitmeniniai universalieji diskai DVD, skaitmeninių garsinių įrašų rinkmenos ir laikmenos; tokius regimuosius dokumentus, kaip skaidrės, ir tokius mišrius garsinius regimuosius dokumentus, kaip kino filmai, vaizdo įrašai ir kt. Mikrokopijos neįtraukiamos.

knyga (ISO 2789)

neserialinis įrištinis spausdintas dokumentas.

sukurtas skaitmeninėje aplinkoje (skaitmeninis) (Jones)

skaitmeninė medžiaga, neturinti analoginio atitikmens, arba toks atitikmuo yra konvertavimo į analoginę formą rezultatas.

ribota prieiga (ISO 5127)

informacijos, dokumentų ar informacijos paslaugų prieiga, apribota bendrų ar specifinių taisyklių.

rinkinys (ISO 5127)

dokumentų kompleksas, suformuotas remiantis tam tikrais bendrais bruožais.

skaitmeninis dokumentas (LST ISO 2789:2007)

informacijos vienetas, kaip bibliotekos fondo dalis, turintis apibrėžtą turinį, suskaitmenintas pačios bibliotekos arba įsigytas jau skaitmenės formos.

1 PASTABA Tai apima elektronines knygas, elektroninius patentus, garsinius regimuosius bei kitus skaitmeninius dokumentus, t.y. ataskaitas, kartografijos ir muzikos dokumentus, perspaudus ir kt., esančius elektroniniame tinkle. Neįtraukiama duomenų bazės ir elektroniniai periodiniai leidiniai.

2 PASTABA Neįeina vienetai, įtraukti į duomenų bazę.

3 PASTABA Skaitmeninis dokumentas gali būti sudarytas iš vienos ar kelių rinkmenų.

4 PASTABA Skaitmeninį dokumentą sudaro vienas ar daugiau turinio vienetų.

skaitmeninė medžiaga (Jones)

plati sąvoka, apimanti skaitmeninius pakaitalus, sukurtus konvertuojant analoginę medžiagą į skaitmeninę formą (skaitmeninant), ir skaitmeninėje aplinkoje sukurtus dokumentus, kurie neturi analoginio atitikmens.

skaitmeninis išsaugojimas (ODLIS)

skaitmeninio formato medžiagos priežiūros procesas, užtikrinantis medžiagos tinkamumą naudojimui, apimant bitų srauto ir galimybės apdoroti ar atvaizduoti turinį, užkoduota bitų srauto, lygmenis. Šią užduotį apsunkina tai, kad kai kurios skaitmeninės laikmenos suyra labai greitai, o skaitmeninis objektas neatsiejamas nuo jo prieigos aplinkos (tecninės ir programinės įrangos), kuri nuolat kinta, pereidama inovacijos ir senėjimo ciklą. Skaitmeninis išsaugojimas taip pat siejamas su medžiagos, sukurtos neskaitmeniniu formatu (pvz., spaudinių, filmų ir kt.) skaitmeninimu, kad užkirstų kelią negrįžtamam turinio praradimui dėl laikmenos iširimo.

skaitmeninimas (IMLS)

knygų, meno kūrinių, istorinių dokumentų, nuotraukų, žurnalų ir kitos medžiagos konvertavimo ir palaikymo elektronine forma procesas, kai medžiaga gali būti peržiūrėta kompiuteryje ir pasitelkiant kitus įrenginius.

dokumentas (LST ISO 2789:2007)

užrašyta informacija arba materialus objektas, kuris tvarkant gali būti laikomas vienetu.

PASTABA Dokumentai gali skirtis savo fizine forma arba savybėmis.

pavykusi užklausa (LST ISO 2789:2007)

sėkminga aprašinio įrašo ar turinio vieneto užklausa, pvz. tinkama rodyti, spausdinti, saugoti ar siųsti elektroniniu paštu.

PASTABA Tinklalapio serverio dienynams sėkmingos yra tos užklauskos, kurios turi specifinius grįžtamuosius kodus, apibūdintus NCSA (Nacionalinis taikomųjų skaičiavimo programų centras).

piešinys (ISO 5127)

vaizdas, sukurtas pasitelkiant kietą mineralinę medžiagą arba smailų įrankį.

graviūra (ISO 5127)

ant metalo ar akmens padarytas raižinys, išgraviruotas rankiniu ar mašiniu būdu arba rūgštimi.

filmas (ISO 5127)

vaizdai, įrašyti skaidrioje juostoje arba elektroninėje laikmenoje; juos vienas po kito greitai rodant ekrane, suteikiama natūralaus ir nenutrūkstamo veiksmo iliuzija.

etatas (adaptuota iš ISO 11620)

matas, kuris atitinka vieno darbuotojo, dirbančio visą darbo dieną per metus, darbo laiką.

PAVYZDYS Jeigu iš trijų institucijos darbuotojų vienas dirba ketvirtadalį viso darbo laiko, kitas - pusę viso darbo laiko, o trečiasis - visą darbo laiką, tai atitiktų 1,75 etato.

inkunabulas (ISO 5127)

knyga, išleista Europoje iki 1501-01-01.

numeris (ODLIS)

laikraščio ar periodinio leidinio kopija, paskelbta ta pačia data ir pažymėta vienu numeriu.

žurnalas (pritaikyta iš LST ISO 2789:2007)

serialinis leidinys vienu pavadinimu, leidžiamas reguliariais ar nereguliariais laiko tarpais neribotą laiką; vienas iš serijos leidinių, turintis nuoseklios eilės numerį ar žymimas data.

PASTABA Šis terminas taikomas ataskaitų, institucijų protokolų, sutarčių serijoms, reguliariai vykstančių konferencijų medžiagai ir kasmetiniams leidiniams, o laikraščiams ir monografijų serijoms netaikomas.

lapas (ISO 5127)

popieriaus ar panašios plonos medžiagos lakštas, ant kurio užfiksuota ar gali būti fiksuojama informacija.

biblioteka (LST ISO 2789:2007)

institucija arba jos dalis, kurios paskirtis yra formuoti, kaupti ir tvarkyti dokumentų fondą, sudarant galimybes naudotis informacijos ištekliais, reikalingais jos vartotojų informacinėms, tyrimų, mokymo, kultūros ar laisvalaikio reikmėms.

PASTABA Tai esminiai reikalavimai, keliami bibliotekai, jais neatsiribojama nuo kokių nors papildomų išteklių ir paslaugų, susijusių su jos pagrindiniu tikslu.

rankraštis (LST ISO 2789:2007)

originalus dokumentas, rašytas ranka arba mašinraščiu.

PASTABA Įrišti tomai ir kitokie vienetai (ištraukos, ritininiai dokumentai, rankraščių originalai ir t.t.) gali būti apskaitomi atskirai.

žemėlapis (ISO 5127)

sutartinis konkretaus ar abstraktaus reiškinių, kuris gali būti lokalizuotas erdvėje ir laike, pavaizdavimas sumažintu masteliu.

metaduomenys (ODLIS)

pažodžiui, "duomenys apie duomenis". Struktūruota informacija, apibūdinanti informacijos išteklius/objektus įvairiems tikslams... Ši sąvoka paprastai vartojama bibliotekininkų bendruomenėje netradicinėms schemoms, tokioms kaip Dublino branduolio metaduomenų elementų schema, VRA pagrindinės kategorijos, koduotasis archyvinis aprašas, apibūdinti. Metaduomenys skirstomi į aprašomuosius, struktūrinius ir administravimo. *Aprašomieji metaduomenys* palengvina indeksavimą, radimą, identifikavimą ir atranką. *Struktūriniai metaduomenys* apibūdina vidinę sudėtinių dokumentų struktūrą. *Administravimo metaduomenys* padeda valdyti išteklius ir gali apimti autorių teisių valdymo, išsaugojimo ir techninius (apibūdinančius fizinės išteklių savybes) metaduomenis.

mikrokopija (LST ISO 2789:2007)

fotografijos dokumentas, kurį naudojant reikia padidinti.

1 PASTABA Įtraukiama mikrofiša ir mikrofilmas.

2 PASTABA Skaidrės ir panašūs dokumentai yra apskaitomi kaip garsiniai regimieji dokumentai.

monografija (ISO 5127)

spausdintinis ar nespausdintinis leidinys, pateikiamas viename tome, arba numatytas pateikti ribotame tomų skaičiuje.

monumentas (pritaikyta iš OECD ir UNESCO)

istoriniai monumentai yra nekilnojamos vertybės, pasižyminčios išskirtine istorine, nacionaline, regionine, vietine, religine ar simboline reikšme. Monumentai apima architektūrinius paminklus, pastatų grupes, monumentinius skulptūros ir tapybos darbus, archeologinės prigimties elementus ir struktūras, įrašus, uolų buveines ir jų derinius. Ši sąvoka neapima objektų, saugomų archyvų, bibliotekų ir muziejų rinkiniuose.

muziejus (1) (ISO 5127)

artefaktų ar gamtos objektų organizuotas rinkinys, reikšmingas kultūriniu ar moksliniu požiūriu, nuolat saugomas eksponavimo tikslams.

muziejus (2) (ISO 5127)

organizacija ar jos dalis, atsakinga už muziejinių rinkinių kaupimą, išsaugojimą ir eksponavimą.

laikraštis (LST ISO 2789:2007)

serialinis leidinys, kuriame skelbiamos žinios apie einamuosius bendros ar specialios svarbos įvykius, kurio atskiros dalys registruojamos chronologine tvarka arba numeruojamos ir kuris paprastai išleidžiamas mažiausiai kartą per savaitę.

objektas (pritaikyta iš CIDOC gairių)

institucijos rinkinio elementas. Kalbant apie gamtos rinkinius, vartojama sąvoka "pavyzdys". Šiame dokumente abu terminai traktuojami sinonimiškai.

atvira prieiga (ISO 5127)

neribota prieiga prie informacijos, dokumentų ir informacijos paslaugų.

optinis simbolių atpažinimas (ODLIS)

procesas, kurio metu ženklai, pateikti puslapyje, peržvelgiami ir analizuojami elektroniniu būdu, ir, jei atpažįstami pagal formą, konvertuojami į skaitmeninį kodą, apdorojamą kompiuteriu. Optinis simbolių atpažinimas leidžia atsisakyti daug laiko reikalaujančio spausdintos informacijos įvedimo į kompiuterį, tačiau sunku numatyti rezultatą, jei nuskenuota kopija turi trūkumų, apima diakritinius ženklus ar neatpažįstamus simbolius.

puslapis (ISO 5127)

viena lapo pusė.

pamfletas (ISO 5127)

monografija, kurios apimtis mažesnė nei 48 puslapiai.

patentas (LST ISO 2789:2007)

oficialusis dokumentas, suteikiantis išradėjui išimtinę teisę naudoti arba leisti naudoti išradimą kartu su susijusiais dokumentais.

fizinis vienetas (LST ISO 2789:2007)

materialiai susietas dokumento vienetas, turintis bet kokias apsaugos priemones, laisvai kilnojamas kitų dokumentų atžvilgiu.

1 PASTABA Susiejama gali būti, pavyzdžiui, įrišant ar įpakuojant.

2 PASTABA Spausdintų dokumentų fiziniam vienetai įvardyti vartojamas terminas „tomas“ (žr. tomas).

nuotrauka (ISO 5127)

vaizdas, gautas proceso, kurio metu jautriame paviršiuje veikiant elektromagnetiniam spinduliavimui užfiksuojamas tiesioginis patvarus vaizdas.

paveikslas (ISO 5127)

dvimatis vieno ar kelių objektų ar figūrų pateikimas.

atvirukas (ISO 5127)

kortelė, skirta siuntimui paštu, dažnai iliustruojama vienoje pusėje.

plakatas (ODLIS)

didelis storo popieriaus ar kartono iliustruotas ar neilustruotas lapas, kuriame dažniausia spausdinama iš vienos pusės, skirtas reklamuoti produktą/paslaugą ar pavišinti artėjantį renginį (susitikimą, koncertą, spektaklį ir kt.), paprastai pateikiamas skelbimų lentose, kioskuose, kabinamas ant sienų ar ant kitų tam tinkamų paviršių.

išsaugojimas (ISO 5127)

visos priemonės, įskaitant finansinius ir strateginius sprendimus, skirtos išlaikyti dokumentų ar rinkinių vientisumą ir prailginti jų gyvavimo laiką.

atspaudas (ISO 5127)

vaizdo kopija, perkelta į jautrią medžiagą.

reta knyga (LST ISO 2789:2007)

knyga, išleista iki 1800 m.

dokumentas (ISO 5127)

dokumentas, sukurtas arba gautas ir prižiūrimas įstaigos, organizacijos ar individo vykdant teisinius įsipareigojimus arba verslo veiklą.

užklausa (pritaikyta iš COUNTER)

naudotojų užklausa apima peržiūrą, medžiagos atsisiuntimą, nusiuntimą elektroniniu paštu arba spausdinimą, kai ši veikla gali būti fiksuojama ir reguliuojama.

prieigos ribojimas (pritaikyta iš ODLIS)

prieigos prie interaktyvių išteklių ar paslaugų ribojimo strategija, kai prieiga suteikiama tik tam tikros bendruomenės nariams, pvz., studentams, fakulteto darbuotojams, universiteto personalui, naudotojams, esantiems viešosios bibliotekos patalpose.

retrospektyvus skaitmeninimas

originalios analoginės laikmenos (pvz., spaudinių, filmų, juostų) konvertavimas į skaitmeninį formatą. Retrospektyvus skaitmeninimas taikomas bibliotekose ir archyvuose siekiant išsaugoti dokumentus, kuriems gresia iširimas, ir suteikti prie jų plačią prieigą.

natos (ISO 5127)

dokumentas, ženklais atvaizduojantis muzikos kūrinį, kuriame tos dalys, kurios turėtų skambėti tuo pačiu metu, pateikiamos vertikalčiai.

rinkinys (ISO 5127)

objektų ar sąvokų rinkinys, traktuojamas kaip visuma.

natos - neįrištos (ISO 5127)

spausdintinis muzikos dokumentas, įrištas arba pateiktas ant atskirų lapų.

pavadinimas / antraštė (LST ISO 2789:2007)

žodžiai dokumento pradžioje, identifikuojantys ir paprastai išskiriantys jį iš kitų dokumentų.

PASTABA Skaičiavimo reikmėms „pavadinimas“ apibrėžia dokumentą, kuris suformuotas į atskirą vienetą savitu pavadinimu, išleistas vienu ar keliais fiziniiais vienetais, nepaisant šio dokumento fizinių vienetų skaičiaus bibliotekoje.

garso ir vaizdo įrašas (ODLIS)

elektroninė laikmena, kurioje dažniausia įrašyti judantys vaizdai, lydimi garso, o jiems atvaizduoti būtinas televizorius ar vaizduoklis. Ši kategorija apima vaizdajuostas ir garso ir vaizdo plokšteles.

tomas (LST ISO 2789:2007)

spausdinto dokumento, sudaryto iš tam tikro lapų skaičiaus, suformuoto į visumą ar dalį rinkinio vienu viršeliu, fizinis vienetas.

Šaltiniai

Borbinha, J. L. and Cardoso, F. (2000), NEDLIB glossary, available at: <http://nedlib.kb.nl/glossary.pdf>

CIDOC, International Committee for Documentation of the International Council of Museums (ICOM), International Guidelines for Museum Object Information: The CIDOC Information Categories, available at:
<http://www.willpowerinfo.myby.co.uk/cidoc/guide/guide>.

COUNTER. Code of practice for journals and databases, Release 3, Appendix A: Glossary of terms, 2008, available at:
http://www.projectcounter.org/code_practice.html

IMLS. Institute of Museum and Library Services, Status of technology and digitization in the nation's museums and libraries, 2006, available at:
<http://www.ims.gov/resources/TechDig05/Technology%2BDigitization.pdf>

ISO 2789 (2006) Information and documentation – International library statistics

ISO 5127 (2001) Information and documentation – Vocabulary

ISO/FDIS 11620 (2008) Information and documentation – Library performance indicators

Jones, M. and Beagrie, N. (2003), Preservation management of digital materials: a handbook, London: British Library, available at:
<http://www.dpconline.org/graphics/intro/>

OECD. Glossary of statistical terms, available at:
<http://stats.oecd.org/glossary/index.htm>

Pierce-Moses, R. (2005), A Glossary of Archival and Records Terminology, The Society of American Archivists, available at:
<http://www.archivists.org/glossary/substring.asp?SearchString=archive>

Reitz, J. M., ODLIS - Online Dictionary for Library and Information Science, available at: <http://lu.com/odlis/>

UNESCO. Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage, Paris, 16 November 1972, available at:
<http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>